

CONTRIBUȚII ALE GÎNDITORILOR MILITARI ROMÂNI PRIVIND ASIGURAREA APĂRĂRII NAȚIONALE (1934—1939)

Literatura militară românească apărută între anii 1934—1939 a analizat modalitățile de asigurare a apărării naționale în condițiile deteriorării raporturilor politice internaționale provocate de politica agresivă a statelor revizioniste în frunte cu Germania hitleristă. Această politică de forță, care urmărea încălcarea statu-guo-lui stabilit în urma primului război mondial, amenința în mod direct independența și integritatea României, obligînd în mod legitim statul român la eforturi suplimentare de apărare.

Principalele direcții tematice abordate de literatura militară a perioadei au fost reprezentate de analize și căutări pe linia fundamentării unei doctrine militare românești, studii legate de modernizarea structurilor organizatorice ale armatei, propuneri vizînd îmbunătățirea înzestrării cu material de luptă, optimizarea normelor de instruire a trupeii și a cadrelor și mai ales găsirea modalității concrete de angrenare a întregii națiuni la efortul de pregătire a apărării țării.

Pe linia fundamentării unei doctrine militare românești se publică în continuare o serie de lucrări care relevă necesitatea de a se porni în analizele doctrinare de la situația obiectivă a țării din punct de vedere economic, social, demografic, politic și militar. Toate aceste criterii urmau să stea la baza procesului de alcătuire a regulamentelor și instrucțiunilor de care armata română avea nevoie, subliniindu-se că „regulamentele reprezintă codificarea doctrinei oficiale de luptă a unei armate, la o anumită epocă”¹. Specialiștii accentuau necesitatea realizării de regulamente militare autentice românești, ținîndu-se seama de faptul că după primul război mondial conducerea armatei recusesse la simple traduceri sau în cel mai bun caz la adoptări de regulamente militare străine², în loc să încurajeze realizarea de regulamente militare românești.

O altă preocupare importantă a teoreticienilor militari români a fost legată de modernizarea structurilor organizatorice ale armatei.

Studiile întreprinse reliefau necesitatea sporirii ponderii trupelor luptătoare și în cadrul acestora a armelor tehnice³.

Infanteria era considerată și în acești ani ca fiind arma cu cea mai mare pondere în cadrul armatei române. Era subliniată însă necesitatea sporirii dotării acesteia cu armament modern precum și a unei instruirii superioare a trupelor de infanterie în scopul cooperării depline cu celelalte arme⁴. În plus, a mai fost subliniată pe lângă nevoia pregătirii infanteriei pentru lupta în orice teren, necesitatea sporirii ponderii trupelor specializate în lupta în teren muntos. Ideea

¹ Lt. col. M. Andronescu, *Studii critice*, București, 1934, p. 71.

² *Ibidem*, p. 81, v. și cpt. M. Tomescu, *Știința militară și doctrina românească*, București, 1937. General A. Atanasiu, *Manevra strategică*, București, 1937.

³ Lt. col. D. C. Zănescu, cpt. V. Selescu, *Organizarea și mobilizarea armatei*, București, 1937, p. 12.

⁴ Mr. D. Almășanu, *Cooperarea infanteriei cu carele de luptă*, Sibiu, 1936; col. D. I. Popescu, *Războiul în munți*, București, 1936. Lt. comandor I. Drăgan, *Aviația în lupta infanteriei*, București 1934.

era mai mult decât justă, dacă se ține seama de ponderea terenului muntos la noi.

Cavaleria era analizată și considerată, în condițiile proporției cu totul insuficiente reprezentate de tancuri în organica armatei române, ca fiind singurul eșalon manevrier de care se putea dispune. S-a subliniat însă marea ei vulnerabilitate și nevoia întăririi cooperării de luptă a cavaleriei cu artileria și infanteria precum și necesitatea dotării suplimentare a cavaleriei cu armament modern⁵.

Tancurile, reprezentate, cum s-a văzut și în etapa anterioară, într-o proporție insuficientă, au fost analizate cu mare atenție de către specialiștii militari români majoritatea considerându-le o armă independentă, în cimpul de luptă modern, idee valoroasă verificată ca valabilă în cursul celui de-al doilea război mondial⁶. Aviația avind încă o prezență redusă în cadrul armatei române era analizată ca o armă de maximă importanță în cadrul unui viitor război, propunându-se în mod corespunzător sporirea ponderii acesteia printr-o înzestrare suficientă cu material modern⁷.

La fel ca și aviația și blindatele, marina militară avea o pondere cu totul insuficientă în cadrul armatei lucru subliniat de către literatura de specialitate. Propuneri pentru înlăturarea acestor stări de lucruri s-au făcut în lucrări ca: „Politica de înarmări navale” și „Rostul marinei în viața națiunii”⁸ aceasta cu atât mai mult cu cât era subliniat faptul că în țări care desfășurau o politică ostilă României, pregătirile de înarmări navale sporeau îngrijorător.

Dotarea armatei cu armament și tehnică de luptă prezenta aceleași lipsuri ca și în etapa anterioară fapt pentru care concluziile desprinse din stadiul lucrărilor care tratează acest subiect sînt asemănătoare celor exprimate de specialiști în etapa anterioară 1923—1933. Se face din nou apel la alcătuirea unui plan de urgență pentru asigurarea materială a apărării țării privind în special sporirea ponderii industriei autohtone de apărare. Întărirea dotării armatei ar fi fost o garanție în plus a posibilităților de îmbunătățire a instrucției trupelor permițind o eventuală reducere a stagiului militar⁹.

Modalitățile de modernizare a procesului de instrucție și legat de această chestiune duratele stagiului militar au fost tratate în lucrări ca: „Aviația în lupta infanteriei”, „Raționalizarea serviciului militar”, „Tactica infanteriei”, „Organizarea și modernizarea armatei”, „Cooperarea infanteriei cu carele de luptă”¹⁰. Legat

⁵ Cpt. M. Tomescu, *Cavaleria. Posibilități — misiune, mod de acțiune*, București, 1935. Lt. col. D. Cantea, *Serviciul de descoperire în concepția modernă*, București, 1935.

* * * *Elemente de tactica unităților de cavalerie — moto-mecanizate*, Sibiu, 1935.

Lt. N. Zamfirescu, *Colaborarea cavalerie — artilerie călărească în luptă*, Arad, 1926.

General C. S. Antonescu, *Studiu critic asupra organizării cavaleriei moderne*, Sibiu, 1938.

⁶ Mr. D. Almășanu, *op. cit.*, p. 19; v. în acest sens și lt. col. P. Davidescu, *Carul de luptă și mecanizarea în armatele moderne*, București, 1937. Lt. col. I. Cernăianu, *Tactica unităților motorizate*, București, 1937.

⁷ Lt. comandor I. Drăgan, *op. cit.*; Cpt. comandor Gh. Vasiliu, cpt. V. Selescu, *Activitatea comandamentelor de aeronautică la Marile unități în legătură cu celelalte arme și Statul major*, București, 1935. Lt. col. I. C. Zamfirescu, cpt. V. Selescu, *op. cit.*

⁸ Cpt. N. A. Antonescu, *Politica de înarmări navale*, Fl. 1937. General P. Teodorescu, *Rostul marinei în viața națiunii*, București, F.A.

⁹ Prof. ing. D. Rantea, *Evoluția materialului de război în raport cu raționalizarea și cerințele tehnicii moderne*, București, 1934. Col. Al. C. Dobre, *Politica de finanțare a înzestrării unei apărări naționale*, București, 1935; Lt. col. A. Sorescu, *Civilizație și potențial de război*, București, 1935; Mr. A. B. Slătineanu, *Potențialul de război*, Iași, 1936; General Al. Gorsky, *Cauzele și natura viitorului război*, Botoșani, 1939.

¹⁰ Lt. comandor I. Drăgan, *op. cit.*, Mr. C. Atanasiu, *Raționalizarea serviciului militar*, Cernăuți, 1934; Lt. col. St. Bardan, *Tactica infanteriei*, Roman, 1935; Mr. D. Almășanu, *op. cit.*; Lt. col. I. C. Zănescu, Cpt. V. Selescu, *op. cit.*

tot de instruire în domeniul propagandei militare de apărare au fost scrise lucrări adresate militarilor și civililor, în special tineretului, ca de exemplu: „Grai și forță“, „Sufletul soldatului român“¹¹.

Spre deosebire de perioada anterioară preocupările socio-psiopedagogice legate de optimizarea structurilor de recrutare și instruire militară sînt asigurate între anii 1934—1939 și de cercetători militari profesioniști, care scriu în această direcție. Un astfel de exemplu îl reprezintă lucrarea „Raționalizarea serviciului militar“, citată deja anterior¹².

Desfășurarea evenimentelor a evidențiat necesitatea ca organizarea apărării țării să angreneze întreaga națiune. Conceptului de „Națiune Armată“, evidențiat în lucrările de specialitate ale perioadei anterioare (1923—1933), i se aduc o serie de îmbunătățiri în lucrări ca: „Națiunea armată și armata de profesioniști“, „Națiunea în cadrul apărării naționale“¹³. În condițiile apărării națiunii prin ea însăși sînt evidențiate necesitățile sporite legate de protecția locuitorilor, a obiectivelor economice atât de importante în condițiile obligativității mobilizării integrale a națiunii și a economiei în caz de război¹⁴. În ceea ce privește modalitățile de pregătire din timp de pace a mobilizării economiei naționale subiectul este tratat în lucrări ca „Rolul pădurilor în economie și apărarea națională“, „Tehnica energetică față de apărarea națională“, „Economia de război și războiul economic“¹⁵.

La dezbaterile de idei angajate în cadrul literaturii militare a anilor 1934—1939 au participat autori de specialitate cunoscuți ca: generalii Al. Gorsky, V. Economu, col. D. Popescu, lt.-col. A. Soreanu, lt. col. D. Cantea, lt. col. I. Cernăianu, lt. col. R. Davidescu, Mr. C. Atanasiu, cpt. M. Tomescu, cpt. V. Selescu ș.a. Pe lângă autorii militari, au mai scris în epocă lucrări de specialitate și autorii civili ca: ing. C. Cristea, D. Popescu, V. Mihuț, L. I. Budeanu, D. Rantea. Ța și în perioada anterioară aportul autorilor civili la dezbaterile de idei angajate în problematica militară dovedesc interesul de care se bucura chestiunea apărării țării în rîndul națiunii întregi.

Autorii de carte militară românească au continuat și în această etapă studiul lucrărilor militare străine mai reprezentative. Scrierile unor proeminenți teoreticieni militari străini ca: De Gaulle, Fuller, Liddell Hart, Guderian au fost citite cu interes și valorificate în scrierile gânditorilor militari români.

Se poate considera că prin conținutul general de idei literatura militară românească a perioadei 1934—1939 a răspuns într-un mod corespunzător la o parte din problemele ridicate de chestiunea apărării naționale. Neîmplinirile practice ale modelelor teoretice de apărare a țării propuse de specialiștii perioadei s-au datorat în primul rînd unor cauze obiective independente de voința lor, legate de lipsa unei baze materiale apte să le permită materializarea propunerilor lor.

.....

MARIANA RĂDULESCU — DAN RĂDULESCU

¹¹ I. I. Gabrea, *Grainu și forță*, București, 1939; G-ral Grig. Costandache, *Sufletul soldatului român*, București, 1939.

¹² Mr. C. A. Atanasiu, *op. cit.*

¹³ Mr. C. Atanasiu, *Națiunea armată și armata de profesioniști*, Cernăuți, 1935; G-ral V. Economu, *Națiunea în cadrul apărării naționale*, București, 1938.

¹⁴ Lt. col. V. Roată, *Pericolul aerian și mijloacele de apărare*, București, 1934; Mr. D. Bardan, *Gazele de luptă și protecția contra lor*, București, 1936; C. I. Alcaz, *Tratat de armă chimică*, București, 1938; cpt. ing. I. Andrei, *Apărarea antiaeriană*, București, 1938.

¹⁵ Ing. C. Cristea, *Rolul pădurilor în economie și apărarea națională*, București, 1934; C. I. Budeanu, *Tehnica energetică față de apărarea națională*, București, 1937; D. Popescu, V. Mihuț, *Economie de război și războiul economic*, București, 1939

**CONTRIBUTIONS BY THE ROMANIAN MILITARY THINKERS
CONCERNING THE NATIONAL DEFENCE OF ROMANIA
(1934—1939)**

(Summary)

Well known military experts such as general Al. Gorsky, general V. Economu, colonel D. Popescu, lieutenant colonel A. Soreanu, lieutenant colonel D. Cantea, lieutenant colonel I. Cernăianu, lieutenant colonel R. Davidescu, Major C. Atanasiu, captain M. Tomescu, captain V. Selescu took part in debating upon the ideas expressed in the military literature issued in 1934—1939. In addition to the military men, civilian authors such as ing. C. Cristea, D. Popescu, V. Mihuş, L. I. Budeanu, D. Rantea wrote, during these years specialised works on military matters. The part taken by civilian authors in debating military problems is a prove of the important place taken by the national defence in the mind of the whole Romanian nation.